

WOJCIECH GROCHOLSKI

Uniwersytet Poznański

**MŁODOPALEOZOICZNE STRUKTURY
PÓŁNOCNEGO OBRZEŻENIA BŁOKU
PRZEDSUDECKIEGO W PODŁOŻU MONOKLINY
PRZEDSUDECKIEJ**

UKD 551.24:561.734/.736:552.3/.4(436—14)

Od czasu sprecyzowania przez J. Wyżykowskiego (4) NW zasięgu krystaliniku bloku przedsudeckiego pod osadami kenozoicznymi nagromadził się znaczny materiał nowych danych geologicznych. Liczba głębokich otworów wiertniczych, które w woj. poznańskim i zielonogórskim osiągnęły podłoże monokliny przedsudeckiej osiąga obecnie 200.

1967 r. (3) i w latach następnych stwierdzono na głębokościach od 2200 do 2600 m występowanie przedewońskich łupków epimetamorficznych między Leszną a Wolsztynem. SW granica krystaliniku Leszna jest częściowo odwzorowana przez wychodnie podcechsztyńskie osadów górnego karbonu i czerwonego spagowca, wyklinowujących się wzdłuż linii Krotoszyn-Błotnica. Przedłużenia tej strefy szukać zapewne należy w obszarze domniemanego wału lubuskiego, tj. w rejonie między Lubskiem a Kostrzyniem.

Epimetamorficzne łupki rejonu Leszna wykazują zmienne upady powierzchni złupkowania i co najmniej 2 fazy przeładowania w różnym stanie plastyczności. Stwierdzenie przez dr H. Krawczyńską-Grocholską w 1970 i 1971 r. (informacja ustna) występowania w tych zmetamorfizowanych skałach sferomorfidów i szczątków glonów zdaje się wskazywać, że ich wiek prekambryjski jest mało prawdopodobny. Skały te charakteryzuje pewne podobieństwo do niektórych skał zmetamorfizowanych Gór Kaczawskich.

Między krystalicznym blokiem przedsudeckim a krystalicznym podłożem rejonu Leszna przebiega w podłożu monokliny przedsudeckiej strefa głębokich obniżek wypełnionych osadami karbonu i czerwonego spagowca. Mniejszości jego osiągała w tej strefie 1000 m, a karbonu (orzewiercony został tylko w niektórych otworach) są zapewne jeszcze większe. W części zachodniej karbon leży na granitach i zmienionym kontaktowo kambrze (informacja ustna dr J. Milewicza). We wschodniej części omawianej strefy liczącej od kilkunastu do kilkudziesięciu kilometrów szerokości karbon leży na sylurze, zaś miejscami na dolnym dewonie. Obszar ten jest szczególnie interesujący ze względu na występowanie permskich struktur ropo i gazonowych oraz cechsztyńskiej formacji miedzionośnej (5).

Według A. Żelichowskiego (6) osady górnego wżennu wskazują na obniżanie się ówczesnego zbiornika sedimentacyjnego. Utwory karbońskie są silnie zdolizowane, a upady ich wahają się w granicach 25 — 80°.

Strefa młodopaleozoicznych zapadliśk tektonicznych biegnie od E (od północnych krańców strefy śląsko-morawskiej) ku W tworząc kolejno: obniżenie oleśnicko-kepnowskie rozdzielone od NW wyniesieniem wrocławskim i ostrzeszowskim od synklinalnego obniżenia rawickiego — stosunkowo wąskiego. Między synkliną Rawicza a zielonogórskim obniżeniem młodopaleozoicznym obserwujemy wyniesienie przebiegające wzdłuż linii Olsza-Góra-Rydzyna o kierunku NE-SW. Obniżenie tektoniczne zielonogórskie sięga do strefy stosunkowo płytko występujących granitów nawiercanych między NW krańcem bloku przedsudeckiego a rejonem Gubina.

Na W od naszej granicy państwowej obserwujemy w podłożu pietra laramijskiego następną nieckę młodopaleozoiczną Dolnych Łużyc i południowej Brandenburgii. Strefa tych obniżek wypełnionych osadami permu i silezu przedłuża się wg H. Brausego (1) ku W i SW po zapadliśko Saary — Saali. I tam również

wg tego autora występują liczne skały magmowe, przeważnie wieku waryscyjskiego. W Niemczech strefa ta rozdziela strefę sasko-turyńską i lugicum o wergencji południowej i południowo-zachodniej od położonej na N strefy reno-hercyńskiej o północnej wergencji fałdów. Na terenie Niemiec strefa młodopaleozoicznych niecek i obniżek uległa inwersji na przełomie dewonu i karbonu bądź w dolnym karbonie i powstała na miejscu tzw. dawnego wału środkowoniemieckiego zwanego również „środkowoniemiecką strefą krystaliczną”.

Rozwój młodowaryscyjskich obniżek i zapadliśk tektonicznych w północnym obrzeżeniu wału przedsudeckiego jest nadal terenem prac wiertniczych i badań geologicznych.

LITERATURA

1. Brause H. — Varistischer Bau und „Mitteldeutsche Kristallizone”. Geologie, 1970, 19/3.
2. Karnkowski P. — Perspektywy odkrycia złóż ropy naftowej i gazu w południowo-zachodniej Polsce. Prz. geol. 1971, nr 4.
3. Sokołowski J. — Charakterystyka geologiczna i strukturalna obszaru przedsudeckiego. Geol. Sudet., vol. III.
4. Wyżykowski J. — Północno-zachodni zasięg krystalinikum bloku przedsudeckiego i możliwości poszukiwań cechsztyńskich rud miedzi. Prz. geol. 1961, nr 4.
5. Wyżykowski J. — Cechsztyńska formacja miedzionośna w Polsce. Prz. geol. 1971, nr 3.
6. Żelichowski A. — Utwory karbonu w podłożu monokliny przedsudeckiej. Prz. geol. 1965, nr 5.